DZIENNIK URZĘDOWY

c. i k. Komendy obwodowej w Tomaszowie.

Prenumerata ćwierćroczna 3 K. Wychodzi 1. i 15. każdego miesiąca

Nr. 18. **Tomaszów 15. Grudnia 1916.**

228.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go września 1916 r.

Wprowadzenie inspekcyi fabrycznej na terenie okupowanym.

1. Dla czuwania nad zabezpieczeniem robotnikom, zatrudnionym w zakładach przemysłowych, tych wszystkich dobrodziejstw, które dla nich stwarza socyalnopolityczne ustawodawstwo — wprowadza się na terenie okupowanym inspekcyę fabryczną i przydziela się do niej jako integralną część nadzór nad ruchem kotłów parowych.

Inspekcyę fabryczną wykonują poszczególni inspektorowie fabryczni — dla nadzoru nad kotłami parowymi przewiduje się oprócz tego także użycie autoryzowanych towarzystw i organów prywatnych.

Nadzór naczelny nad obu rodzajami służby wykonuje starszy inspektor fabryczny, ustanowiony przy Jeneralnem Gubernatorstwie wojskowem.

2. Wszelkie prawa i obowiązki, wypływające, stosownie do przepisów rosyjskiej ustawy przemysłowej, z wykonywania inspekcyi fabrycznej, zachowują nadal swoją moc.

3. Dla urzędowania inspektorów fabrycznych zostaje na razie teren okupowany podzielony na dwa okręgi nadzorcze, mianowicie:

I. Okręg nadzorczy z siedzibą urzędową w Lublinie:

Obwody: Biłgoraj, Chełm, Hrubieszów, Janów, Kozienice, Kranostaw, Lubartów, Lublin, Puławy, Opatów, Radom, Sandomierz, Tomaszów, Wierzbnik i Zamość.

II. Okręg nadzorczy z siedzibą urzędową w Kielcach:

Obwody: Busk, Dąbrowa, Jędrzejów, Kielce, Końsk, Miechów, Noworadomsk, Olkusz, Opoczno, Pińczów, Piotrków i Włoszczowa.

Służbę nadzoru nad kotłami parowymi obowiązuje w ogólności ten sam podział. Zakres działania poszczególnych towarzystw nadzoru nad kotłami parowymi i autoryzowanych organów prywatnych zostanie później podany do wiadomości.

Pozostawia się do swobodnego wyboru osób, używających kotłów parowych, ażeby przy zachowaniu podziału terenowego, ustanowionego dla nadzoru nad kotłami zwracały się w odnośnych sprawach albo do

inspektora fabrycznego, albo do którego z towarzystw, autoryzowanych dla terenu okupacyjnego, albo wreszcie do któregoś z autoryzowanych organów prywatnych.

Nadzór nad kotłami parowymi wykonuje się w ogólności według przepisów, które dotychczas obowiązywały. — Zmiany, które okażą się niezbędnemi, zostaną w swoim czasie podane do wiadomości.

4. Działalność inspektora fabrycznego obejmuje w przydzielonym mu okręgu nadzorczym z zasady wszelkie miejsca wytwórczości (zakłady ruchu przemysłowego, fabryki i rękodzielnie) w których w sposób przemysłowy, względnie fabryczny wytwarza się towary.

Inspektorowie fabryczni podlegają starszemu inspektorowi fabrycznemu, a wraz z nim Jeneralnemu Gubernatorstwu.

5 Z zakresu działania inspektorów fabrycznych są wyłączone:

a) Prywatne przedsiębiorstwa górnicze i kopalniane;

b) Przedsiębiorstwa kolejowe;

c) Wydobywanie torfu.

6. W stosunku do pracodawców i pracobiorców jest zadaniem inspektorów fabrycznych czuwać nad wykonaniem prawnych przepisów, objętych rosyjską ustawą przemysłową, względnie rozporządzeniem c. i k. Zarządu wojskowego, normujących:

a) Środki i urządzenia, które przedsiębiorcy są obowiązani stosować dla ochrony życia i zdrowia robotników, zarówno w miejscach pracy, jak i w udzielonych robotnikom pomieszkaniach;

b) Sposób użycia robotników, czas pracy dziennej i odpoczynków;

c) Prowadzenie wykazów robotniczych i ogłaszanie porządku służbowego — wypłatę zarobków i książki robotnicze;

d) Sposób użycia jakoteż przemysłowe i szkolne kształcenie młodocianych pomocników;

e) Obopólny stosunek pomiędzy fabrykantami i robotnikami.

7. Inspektor fabryczny ma współdziałać z Komendami obwodowemi, przy wykonywaniu przepisów ustawy przemysłowej — jako organ nadzorczy i doradczy.

Do oceny próśb o konsens na urządzenie przedsiębiorstwa lub na wprowadzenie zmian w przedsiębiorstwie już istniejącem, należy zawsze zasięgać zdania inspektora fabrycznego, o ile mają być przy tem brane pod rozwagę względy na życie i zdrowie robotników.

8. Ażeby odpowiedzieć swojemu zadaniu, obowiązany jest inspektor fabryczny przez odbywanie rewizyj posiąść dokładną znajomość stosunków w przydzielonych jego nadzorowi zakładach przemysłowych, o ile te stosunki wchodzą w jego zakres działania.

Oprócz tego jest zadaniem inspektora fabrycznego pośredniczyć w sposób słuszny i sprawiedliwy, na podstawie zawodowych wiadomości i urzędowego doświadczenia — pomiędzy interesami pracodawców z jednej a robotników z drugiej strony — i uzyskać zarówno u pracodawców jak i u pracobiorców stanowisko, oparte na zaufaniu, niezbędne dla stworzenia i utrwalenia dobrego współżycia obu kategoryj.

9. Organom wykonawczym inspekcyi fabrycznej zastrzega się prawo bezpośredniego załatwiania korespondencyi pisemnej ze stronami i z władzami I. instancyi.

10. Urzędnicy inspekcyi fabrycznej otrzymają od Jeneralnego Gubernatorstwa urzędowe legitymacye i takież pieczęcie z napisem: „c. i k. starszy inspektor fabryczny“, względnie: „c. i k. inspektor fabryczny“.

11. Inspektorowi fabrycznemu przysługuje, po wylegitymowaniu się urzędową legitymacyą, wystawioną przez Jeneralne Gubernatorstwo — prawo wstępu o każdej porze, zarówno w dzień jaki w nocy, do wszystkich oddziałów przedsiębiorstwa przemysłowego, z wyjątkiem wstępu do pomieszkań członków zarządu (o ile te osoby mieszkają oddzielnie od robotników) — jak niemniej przysługuje mu prawo wstępu do wszelkich przeznaczonych dla robotników urządzeń fabrycznych (pomieszkań, szpitali, schronisk, ochronek dla dzieci, przytułków dla niemowląt, szkół, zakładów kąpielowych, sklepów i t. p.).

Do stosowania tego przepisu na skutek okazanej przez inspektora fabrycznego legitymacyi, obowiązani są zarówno portyerzy, jak i w ogóle wszystkie osoby, nadzorujące poszczególne działy fabryki (majstrowie, werkmistrze i t. p.).

Przedsiębiorca lub jego zastępca mogą w czasie inspekcyi towarzyszyć inspektorowi fabrycznemu.

Inspektor fabryczny ma prawo co do kwestyi, wchodzących w zakres jego działania, informować się u każdej, zatrudnionej w przedsiębiorstwie osoby, także u przedsiębiorcy przemysłowego lub jego zastępcy, wszędzie, gdzie tylko odbywa się ruch odnośnego przedsiębiorstwa — w razie potrzeby bez świadków, o ile możności jednak z ominięciem wszystkiego, co mogłoby przeszkadzać ruchowi przedsiębiorstwa.

Na żądanie inspektora fabrycznego, obowiązany jest przedsiębiorca przemysłowy lub jego zastępca okazać wydany dla jego zakładu przemysłowego konsens wraz z odnośnymi planami i rysunkami.

12. Jeżeli inspektor fabryczny przekona się, że w którymkolwiek z podlegających mu zakładów przemysłowych nie przestrzega się należycie tych przepisów, które wchodzą w zakres jego działania (§ 6.) — powinien od przedsiębiorcy żądać bezzwłocznego usunięcia takich nieprawidłowości lub wadliwości, a w razie oporu

ze strony przedsiębiorcy, względnie jeżeliby najbliższa rewizya miała, odnośnie do postawionych żądań, dać wynik ujemny — powinien o tem donieść właściwej Komendzie obwodowej, dla wdrożenia przepisanego prawem postępowania.

Komendy obwodowe są obowiązane bezzwłocznie zawiadamiać inspektora fabrycznego o swych zarządzeniach, wydanych na skutek jego doniesienia; przeciw wydanemu zarządzeniu może inspektor fabryczny odwołać się do Jeneralnego Gubernatorstwa, a wówczas sprawa musi być przedłożoną do wyższego rozstrzygnięcia.

13. Jeżeli, która z osób, oznaczonych w § 11., wzbrania wstępu inspektorowi fabrycznemu do pomieszczeń, które mają być rewidowane, żądanych przez niego wyjaśnień nie udziela lub inne osoby wstrzymuje od udzielenia tychże, jeżeli zeznaje fałszywie albo usiłuje innych nakłonić do fałszywych zeznań, wreszcie, jeżeli przedsiębiorca przemysłowy lub jego zastępca odmawiają przedłożenia konsensu, planów albo rysunków, odnoszących się do ich przedsiębiorstwa — w takim razie, o ile nie zachodzi czyn, podlegający postępowaniu na zasadzie prawa ogólnego — odnośna osoba staje się winną przekroczenia i zostanie przez właściwą Komendę powiatową ukaraną, stosownie do przepisów ustawy przemysłowej.

14. Inspektorowie fabryczni są przysięgą urzędową zobowiązani do zachowania w tajemnicy wszelkich z interesami i ruchem danego przedsiębiorstwa związanych szczegółów — zwłaszcza mają zachować w ścisłej tajemnicy udzielone im poufnie przez przedsiębiorców wiadomości o urządzeniach technicznych, sposobach fabrykacyi i jakichkolwiek innych właściwościach ruchu.

229.

Rozporządzenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 11-go listopada 1916 r.

Spis zapasów śliwek suszonych i powideł.

Na podstawie § 2. rozporządzenia Naczelnego Wodza armii, z dnia 4-go października 1916 r., Dz. rozp. Nr. 70, zarządza się co następuje:

§ 1. Obowiązek zgłaszania.

Każdy, kto ma w swojem przechowaniu suszone śliwki lub powidła w ilości ponad 1/2 puda rysyjskiego, obowiązany jest bez względu na to, czy jest właścicielem towaru, czy też tylko towar ten ma w swem przechowaniu, dotyczące zapasy zgłosić pisemnie lub ustnie najpóźniej do 1-go grudnia 1916 r. w c. i k. posterunku żandarmeryi miejsca składu towaru, podając rodzaj, ilość, miejsce przechowania, oraz dokładny adres właściciela towaru.

Zamówione, jednak jeszcze w drodze się znajdujące zapasy tych towarów, winien zamawiający zgłosić również w wyżej zakreślonym czasie i podać przytem, u kogo towar zamówił i w jakim w przybliżeniu czasie nadejdzie.

Zapasy poniżej 1/2 puda rosyjskiego, jakoteż zapasy, znajdujące się w posiadaniu zarządu wojskowego nie podlegają obowiązkowi zgłoszenia.

§ 2. Urzędowy nadzór i postanowienia karne.

Komenda obwodowa wyda po myśli § 4. rozp. Naczelnego Wodza armii zarządzenia celem dopilnowania wykonania obowiązku zgłoszenia, jakoteż kontroli zgłoszeń.

Do Komendy obwodowej należy również stosowanie postanowień karnych przewidzianych § 8. cyt. rozp. przy uwzględnieniu postanowień rozp. Naczelnego Wodza armii z dnia 19-go sierpnia 1915 r., Dz. rozp. Nr. 30 o ile dotyczą postępowania i użycia grzywien i kwot uzyskanych ze sprzedaży towarów uznanych za przepadłe.

§ 3. Wejście w życie.

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

230.

Rozporządzenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Obrót handlowy rolniczemi zwierzętami domowemi.

Na mocy § 1. punkt 2 rozporządzenia Naczelnego Wodza armii, z dnia 8-go września 1916 r., Dz. rozp. Nr. 68, dotyczącego ochrony rolniczych zwierząt domowych, zarządza się co następuje:

§ 1. Koncesya handlowa.

Do prowadzenia handlu końmi, osłami, mułami, bydłem i nierogacizną w sposób przemysłowy, potrzebnem jest pozwolenie (koncesya) Komendy obwodowej, w obrębie której przedsiębiorstwo ma być prowadzone.

Na podstawie tej koncesyi może być przemysł wykonawany tylko w obrębie tej Komendy obwodowej, która udzieliła koncesyi.

Na dowód uzyskania pozwolenia wydaje sie dokument (akt koncesyjny).

§ 2. Pozwolenie na przewóz.

Transport, pędzenie, prowadzenie, oraz wszelki inny sposób przewozu zwierząt wymienionych w § 1. z jednego obwodu do drugiego, odbywać się może tylko na podstawie pozwolenia na przewóz wydanego przez Komendę obwodu, z obrębu której zwierzęta mają być wyprowadzone.

W podaniu o pozwolenie na przewóz musi być podany cel wywozu, miejsce przeznaczenia, ilość i rodzaj zwierząt, które mają być wywiezione, oraz gmina, z której mają być wyprowadzone.

§ 3. **Zaopatrywanie wizą dokumentu, zezwalającego na przewóz.**

Wywóz można na podstawie uzyskanego zezwolenia uskutecznić dopiero po zgłoszeniu w Komendzie miejsca wywozu. Komenda potwierdza zgłoszenie na dokumencie, zezwalającym na przewóz, podając datę wypędu i ilość wypędzonych zwierząt.

§ 4. **Postanowienia karne.**

Przekroczenia niniejszego rozporządzenia będą karane przez Komendy obwodowe w myśl art. II. § 1. rozporządzenia Naczelnego Wodza armii, z dnia 19-go sierpnia 1915 r., Dz. rozp. Nr. 30, grzywną do dwóch tysięcy koron lub aresztem do sześciu miesięcy. Oprocz kary można na podstawie § 1. punkt 4 rozporządzenia Naczelnego Wodza armii, z dnia 8-go września 1916 r., Nr. 68 Dz. rozp., orzec konfiskatę tych zwierząt, które stanowią przedmiot dochodzenia karnego i są własnością ukaranego.

§ 5. **Zniesienie dawniejszych przepisów.**

Istniejące przepisy dotyczące obrotu handlowego rolniczemi zwierzętami domowemi znosi się. Licencye i pozwolenia, wydane na podstawie zniesionych przepisów, nie mają skutku prawnego.

Przepisy weterynaryjno-policyjne nie doznają przez niniejsze rozporządzenie żadnej zmiany.

§ 6. **Wejście w życie.**

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

231.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Otwarcie publicznej szkoły realnej w Puławach.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Puławach** „publiczną szkołę realną“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c. i k. Dyrekcya publicznej szkoły realnej w Puławach“.

232.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Otwarcie publicznego gimnazyum realnego w Zamościu.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Zamościu** „publiczne gimnazyum realne“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c i k. Dyrekcya publicznego gimnazyum realnego w Zamościu“.

233.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopadu 1916 r.

Otwarcie publicznego gimnazyum realnego w Pińczowie.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Pińczowie** „publiczne gimnazyum realne“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c. i k. Dyrekcya publicznego gimnazyum realnego w Pińczowie.

234.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Otwarcie publicznego seminaryum nauczycielskiego żeńskiego w Lublinie.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Lublinie** „publiczne seminaryum nauczycielskie żeńskie“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c. t k. Dyrekcya publicznego seminaryum nauczycielskiego żeńskiego w Lublinie.“

235.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Otwarcie publicznego seminaryum nauczycielskiego męskiego w Zamościu.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Zamościu** „publiczne seminaryum nauczycielskie męskie“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c. i k. Dyrekcya publicznego seminaryum nauczycielskiego męskiego w Zamościu“.

236.

Obwieszczenie c. i k. Jeneralnego-Gubernatorstwa wojskowego z dnia 12-go listopada 1916 r.

Otwarcie publicznego seminaryum nauczycielskiego męskiego w Solcu.

C. i k. Zarząd wojskowy otworzył w **Solcu** nad Wisłą (obwod Wierzbnik) „publiczne seminaryum nauczycielskie męskie“. Tą bezpośrednio Jeneralnemu

Gubernatorstwu wojskowemu podlegającą szkołą średnią kieruje i zastępuje ją na zewnątrz: „c. i k. Dyrekcya publicznego seminaryum nauczycielskiego męskiego w Solcu".

237.

E. Nr. 8907/16. P. A.

Wykopywanie zagrzebanego tłuszczu i kości.

Do wszystkich Urzędów gminnych.

Celem zaopatrzenia kraju w dostateczną ilość tłuszczu tudzież kości dla potrzeb technicznych, zarządziło Jeneralne Gubernatorstwo wojskowe, wykopywanie zagrzebanego tłuszczu i kości.

Wykopywanie to będzie uskutecznione jedynie przez osoby upoważnione do tego przez Centralę surowców Jeneralnego Gubernatorstwa.

Właściciele gruntów na których wygrzebanie takie ma być przeprowadzone muszą na to zezwolić bez żądania jakiejkolwiek zapłaty, mają jednak prawo żądać — aby doły takie po wykopaniu napowrót zostały zasypane.

Kto bez zezwolenia Jeneralnego Gubernatorstwa tłuszcze lub kości wygrzebuje, wysyła, ukrywa lub w ogóle przerabia, podlega surowej karze a ponadto zostaną mu wszelkie wykopane materyały skonfiskowane.

Wobec wielkiego zapotrzebowania tłuszczów i kości należy o każdem takiem zatajeniu donieść bezzwłocznie c. i k. Komendzie obwodowej.

Wygrzebania takie odbywać się będą w bliskości dawnych pozycyi rosyjskich. Tłuszcz wygląda ciemno brunatny, ma nieprzyjemną woń i jest przeważnie we workach pakowany.

238.

Rozporządzenie c. i k. Jenerał-Gubernatora wojskowego z dnia 10. Listopada 1916,

dotyczące uregulowania obrotu surową żywicą, produktami żywicznymi i produktami destylacyi drzewa.

Na podstawie rozkazu c. i k. Naczelnej Komendy armii M. V. Nr. 97377/P z dnia 15. Września 1916 r. rozporządza się co następuje:

§ 1. Uzyskanie żywicy.

Uzyskanie żywicy w lasach prywatnych odbywa się wedle przepisów i pod kontrolą dyrekcyi dóbr i lasów Jenerał-Gubernatorstwa wojskowego.

Właściciele lasów, którzy wydobywaniem żywicy już się trudnią albo trudnić się zamierzają, mają o tem donieść w drodze odnośnej Komendy obwodowej do Centrali surowców przy J. G. W.

§ 2. Przerabianie surowej żywicy i destylacya drzewa.

Przerabianie surowej żywicy i destylacya drzewa w prywatnych przedsiębiorstwach odbywać się ma wedle przepisów i pod kontrolą Centrali surowców przy J. G. W.

Właściciele takich przedsiębiorstw mają je podać do wiadomości Centrali surowców przy J. G. W. w drodze odnośnej Komendy obwodowej.

§ 3. Dostawa surowej żywicy, produktów żywicznych i produktów destylacyi drzewa.

Surowa żywica wszelkiego rodzaju (smoła, terpentyna i t. d.), produkty żywiczne wszelkiego rodzaju, jak kalafonia (żywica terpentynowa i t. d.), gęsta terpentyna, olej żywiczny, odpadki smoły, smoła dla browarów i smoła biała, dalej olej szpilkowy, olej terpentynowy surowy i destylowany, octowe wapno drzewne, dziegieć drzewny, smoła drzewna i węgiel drzewny mają być oddawane jedynie Centrali surowców przy J. G. W. lub przez nią oznaczonym odbiorcom.

Wolna sprzedaż tych produktów jest dozwolona jedynie na podstawie osobnego zezwolenia Centrali surowców przy J. G. W. Używanie węgla drzewnego jako materyału opałowego jest właścicielom powyższych przedsiębiorstw zakazane. Uzyskany przy destylowaniu drzewa ocet drzewny ma być przerobiony na octowe wapno drzewne.

§ 4. Poprzednio zawarte umowy o dostawy.

Wypełnienie zawartych poprzednio umów o dostawę wyżej wymienionych produktów zakazuje się, o ile nie zgadza się z przepisami niniejszego rozporządzenia.

§ 5. Ceny maksymalne.

Nabycie żywicy, produktów żywicznych i produktów destylacyi drzewa przez Centralę surowców przy J. G. W. i wskazanych przez nią odbiorców uskutecznia się według następujących cen maksymalnych:

A) Żywica:

Żywica twarda	za 100 kg	K	80·—
„ płynna	„ 100 „	„	110·—

B) Kalafonia:

ciemna	„ 100 „	„	135·—

jasna, czyszczona według marki przyjętej w handlu:

FGH	za 100 kg	K	150·—
J	„ 100 „	„	160·—
K	„ 100 „	„	168·—
M-N aż do WG	„ 100 „	„	178.—
WW i jaśniejsza	„ 100 „	„	180·—

C) Olej terpentynowy			
zwykły	za 100	kg K	280·—
destylowany	„ 100	„ „	300 —
D) Terpentyna gęsta	„ 100	„ „	168·—
E) Smoła dla browarów . .	„ 100	„ „	155.—
F) Smoła biała	„ 100	„ „	95.—
G) Opadki smoły	„ 100	„ „	69·—
H) Dziegieć drzewny	„ 100	„ „	15·—
I) Smoła drzewna	„ 100	„ „	18 —
K) Węgiel drzewny	„ 100	„ „	10·—
L) Octowe wapno drzewne za 100% kg calcium aceticum		„	21·—

Przyjmuje się te ceny maksymalne za towar dobrej jakości wolny od obcych domieszek i rozumie się za 100 kg netto loko stacya załadowcza, łącznie z kosztami opakowania.

§ 6. **Obowiązek udzielenia wyjaśnień i zgłoszenia.**

Każdy posiadacz i przechowawca surowej żywicy, produktów żywicznych i produktów destylacyi drzewa jest obowiązany zgłosić w przeciągu 14 dni po ogłoszeniu niniejszego rozporządzenia przez odnośną Komendę obwodową swoje zapasy w Centrali surowców, oraz udzielić tejże Centrali surowców lub organom przez nią wyznaczonym wszelkich wymaganych wyjaśnień i przedłożyć wszelkie żądane wykazy.

Przeesiębiorstwa, które surową żywicę zbierają, przerabiają lub zajmują się destylacyą drzewa, zobowiązane są dnia 1. i 16. każdego miesiąca przedłożyć Centrali surowców przy J. G. W. przez odnośną Komendę obwodową wykaz uskutecznionego w poprzednim półmiesiącu zbioru lub wyrobu i odstawy swoich produktów.

Potrzebne do tego formularze będą wydane przez Komendy obwodowe.

§ 7. **Księga składowa.**

Przedsiębiorstwa, które surową żywicę zbierają i przerabiają lub zajmują się destylacyą drzewa albo handlem surowej żywicy, produktów żywicznych i produktów destylacyi drzewa, mają prowadzić dokładną księgę składową, w której ma się bieżąco zapisywać zbiór względnie nabycie i odstawę wymienionych w § 3. produktów.

§ 8. **Zezwolenie przewozowe.**

Produkty, wymienione w § 3., mają być wysyłane jedynie na podstawie zezwolenia przewozowego Centrali surowców przy J. G. W.

Dla przesyłek Zarządu wojskowego nie są potrzebne tego rodzaju zezwolenia przewozowe.

§ 9. **Postanowienia karne.**

Kto dopuszcza się naruszenia niniejszego rozporządzenia, do naruszenia tegoż wzywa lub zachęca innych, podlegnie karze aresztu aż do sześciu miesięcy lub grzywnie pieniężnej do wysokości 10000 Koron, które to kary mogą być wymierzane osobno albo obie razem.

Nadto bez wdrożenia postępowania sądowego ulegną niezgłoszone towary konfiskacie na rzecz Centrali surowców a to bez żadnego odszkodowania ze strony skarbu wojskowego.

§ **10.**

To rozporządzenie wchodzi w zastosowanie z chwilą jego ogłoszenia.

C. i k. Jeneral-Gubernator wojskowy:

Kuk, wł. r., zbrojm. poln.

239.

Ograniczenie wydawania okrągłego drzewa bezpłatnie, jakoteż po zniożnej cenie dla pogorzelców wojennych.

Wskutek reskryptu c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa wojskowego w Lublinie z dnia 21. września 1916 F. D. Nr. 51897 zawiadamia się wszystkie urzęda gminne, że od dziś dnia:

a) Wydawanie drzewa bezpłatnie lub po zniżonej cenie w okrągłym stanie zostaje zasadniczo zniesione dla pogorzelców wojennych w większych miastach, specyalnie ze śródmieść, zaś pogorzelcom po wsiach może być tylko wyjątkowo przyznane gdy ci podadzą uzasadniony powód, dla którego dotąd odbudować się nie mogli, jakoteż dlaczego potrzebują drzewa z pnia a nie cegły i desek.

b) **Również zauważa się że tylko prośby pogorzelców takich mogą mieć widoki na pomyślne załatwienie, którym budynki zgorzały wskutek działań wojennych,** zaś nie zostaną uwzględnione prośby petentów spalonych przed wojną lub podczas okupacyi.

c) Wnoszone prośby mieszkańców o zapomogę w drzewie niekoniecznie potrzebujących, ma już urząd gminny wykluczyć **a to pod osobistą odpowiedzialnością funkcyonaryuszy gminnych.** Inne prośby rzeczywiście i bezwzględnie potrzebujących należy zebrać w jeden wykaz, przyczem należy podać byłą zabudowaną powierzchnię zniszczonych budynków, ilość potrzebnego do odbudowy materyału krągłego, ewentualnie opałowego, następnie jaką ilość drzewa bezpłatnie a jaką po zniżonej cenie.

Wykazy te należy z końcem miesiąca przedłożyć c. i k. Komendzie obwodowej. Do wykazu należy użyć następującego wzoru.

gmina	ulegający się (miejscowość № domu)	oznaczenie mającego się wybudować objektu (budynku, stajni i t. p.)	przyczyna zniszczenia objektu	była zabudowana na powierzchnia	podanie żądanej ilości drzewa okrągłego	oznaczenie żądanej ilości drzewa opałowego	potwierdzenie potrzeby, jakoteż czy petent godny uwzględnienia	uzasadnienie opóźnionej budowy	Potwierdzenie c. i k. Komendy obwodowej i Komitetu ratunkowego

d) W końcu zwraca się uwagę urzędom gminnym, że nie należy do tego wykazu wpisywać takie prośby, w których rozchodzi się o oddanie nie wielkiej ilości drzewa po zniżonych cenach, gdyż te wedle możności uwzględnione będą w c. i k. Obwodowym urzędzie leśnym przy zarachowaniu.

240.

Walka z klęską myszy polnych.

Stosunki wojenne skazały ludność na zaspakajanie swych potrzeb spożycia prawie wyłącznie ziemiopłodami swej własnej ziemi, wobec czego jest obowiązkiem każdego rolnika wszelkimi możliwymi środkami podnieść i zapewnić produkcyjność swego gospodarstwa.

Ponieważ spostrzeżenia z 1916 roku każą w wielu okolicach obawiać się **klęski mysiej** w 1917 roku, wskazanem jest więc **przeciwdziałać** owym niebezpiecznym szkodnikom polnym i powstrzymać corychlej rozpowszechnianie się tychże wszelkimi rozporządzalnymi środkami.

1. Bakcyle tyfusu mysiego.

W Ausryi w powszechnem użyciu są Lefnerowskie bakcyle tyfusu mysiego, które po bardzo nizkich cenach sprzedaje C. k. Stacya rolniczo-bakteryologiczna i ochrony roślin we Wiedniu, (K. k. landwirtschaftlich-bakteriologische und Pflanzenschutzstation in Wien).

Kultury bakcyli powinny być ciągle świeże, a więc przechowywane nie dłużej jak dwa do trzech tygodni; przechowuje się zaś je w ciemnych i chłodnych miejscach.

Skuteczność tego środka zależy przedewszystkiem do dokładności zastosowania go **według** przepisu.

A. Zakładanie z chlebem.

C. k. Stacya ochrony roślin dostarcza do tego celu bakcyli mysich w stałych agaro-żelatynowych kulturach i każda taka rurka dla rolników kosztuje przy zakupnie, począwszy od trzech sztuk w górę, po 18 h, od 100 sztuk i więcej po 12 h, dla gmin, przy odbiorze conajmniej 1000 rurek, po 8 h sztuka. Oblicza się zazwyczaj jedną rurkę z kulturami bakcyli i $^3/_4$ kg chleba na $^1/_2$ ha, lub na 1 morg, a także i więcej przy silnem zaatakowaniu pola.

Chleb, użyty do zakładania, (chleb biały jest lepszy od czarnego, chleb na drożdżach stosowniejszy niż chleb kwaśny, ponieważ kwas zawarty w chlebie osłabia bakcyle) kraje się przedewszystkiem na kawałki wielkości orzecha laskowego i cienką warstwą rozpościera się na powietrzu, lub wysusza całkowicie w piecu lub na blasze tak, aby te kawałki chleba zdolne były wchłonąć w siebie jaknajwięcej płynu, a także aby nie spleśniały przed użyciem. Na jeden lub dwa dni przed zakładaniem chleba w dziury zagotowuje się potrzebną ilość wody **czystej**, która, taksamo jak wysuszony chleb, powinna być **ostudzona zupełnie** przed użyciem. W dniu zakładania otwiera się odpowiednią ilość rurek z kulturami przez usunięcie korków watowych i napełnia się je przygotowaną wodą, poczem zapomocą pióra lub czystego pręcika odskrobuje się osadzoną warstwę żelatynową i dobrze skłóca się wodę w rurkach z kulturami, ażeby osad bakcyli wyhodowanych w warstwie agaro-żelatynowej rozproszył się po wodzie. Bakcyle zalane wodą przelewa się z rurek do wielkich naczyń (n. p. **czystych** cebrzyków albo beczułek), w które dolewa się taką ilość wody, ażeby na jedną rurkę Leflerowskich bakcyli przypadł jeden litr wody. Po ponownem przemieszaniu żanurza się w tym płynie pewną część przygotowanych i wysuszonych kostek chleba dopóki nie nasycą się prawie zupełnie. Zanim jednak otrzymają formę kaszy wyjmuje się je zapomocą cedzideł od rosołu lub smalcu. W pozostałym płynie z bakteryami zanurza się chleb ponownie, powtarzając tę czynność póki płynu starczy.

Zalewanie bakcylowych kultur wodą i zwilżanie chleba w płynie zawierającym bakcyle, powinno być dokonywane w gminie tylko przez jedną osobę, najdokładniej obeznaną ze swymi **objektami.**

„Zatrute“ kawałki chleba wynoszą robotnicy w pole w stosownych od 6 do 10 litrowych naczyniach, zakrytych dla usunięcia dostępu światła wilgotnemi, lecz czystemi płachtami. W lecie w pogodne dni podczas gorących południowych godzin należy zaprzestać pracy koło bakcyli tyfusu mysiego i odłożyć ją na ranne i wieczorne godziny. Także podczas słoty nie powinno

się pracować. Zakładanie już rozmiękczonego chleba przy nagle nadchodzącym deszczu może być z konieczności odłożone na popołudnie, albo nawet na nanastępny dzień, z reguły zaś powinno odbywać się zakładanie o tej samej porze dnia kiedy rozmiękczono chleb.

W polu wkłada się **zawsze tylko po jednej kostce chleba w każdą mysią dziurę** i o ile możności jaknajgłębiej. Rozsypywanie po ziemi chleba przeznaczonego na myszy jest bezcelowem, trzeba go więc unikać jako marnowanie materyału.

Wszystkie naczynia używane do zakładania mysiego bakcyla powinny być zupełnie czyste i po użyciu dokładnie wymyte wrzącą wodą, lub gorącym roztworem sodowym. Rękami zanieczyszczonymi przy tej pracy nie można dotykać ust (nie należy palić ani jeść), dopóki nie umyje się dokładnie rąk i twarzy w ciepłej wodzie z mydłem. Posługiwanie się dziećmi przy zakładaniu bakcyli tyfusu mysiego jest wzbronionem w Austryi Dolnej, Bukowinie, Solnogrodzie. Styryi i w Czechach.

B. Zakładanie z owsem.

Zamiast wysuszonych kostek chleba, wobec dziszejszego zwłaszcza braku chleba ze zboża, używać można z równym powodzeniem **łamanego owsa.** Do tego celu c. k. stacya ochrony roślin sprzedaje Lefnerowskie bakcyle tyfusu mysiego w płynnych kulturach (po cenie 4 kor. za flaszkę litrową). Owe **flaszki, zawierające w sobie bakcyle, mogą być dopiero bezpośrednio przed użyciem otworzone,** ponieważ ich zawartość mogłaby łatwo uledz zepsuciu. Taką flaszkę litrową miesza się tylko z taką ilością wody, aby 10 do 12 kgześrutowanego owsa mogło ową ciecz bakteryjną całkowicie wchłonąć. Zakładanie uskutecznia się mniej więcej w godzinę po zmieszaniu kultury bakcylowej z wodą i owsem. Do wkładania owsa w dziury używa się zwykłej blaszanej czystej łyżki nieco zgiętej wzdłuż, co ułatwia ogromnie wprowadzenie zatrutego owsa do mysich dziur. Przy zakładaniu owies, zarówno jak chleb, nie powinien być zanieczyszczony ziemią.

* * *

Działanie Lefnorowskich bakcyli tyfusu mysiego rozpoczyna się dopiero po jakich 6 do 8 dniach. Trudno zauważyć myszy, które zachorowały, lub zginęły, gdyż zazwyczaj chore zwierzęta kryją się po norach i tam kończą swój żywot.

2. Zboże ze strychniną.

Do sporządzenia zboża ze strychniną najodpowiedniejszy jest owies łuskany (okrąglak). Nieobłuszczony owies nie nadaje się do sporządzenia trutek, gdyż trucizna w tym wypadku z trudnością tylko może przeniknąć do środka ziarna w wystarczającej ilości, a co zatem idzie nie można oczekiwać pewnego działania trucizny.

Do wystarczającej ilości czynnej (wolnej od bruciny) strychniny, której roztczyn użyty do moczenia owsa nie powinien być słabszy niż 0·5%, należy dodać fuksyny, czyli barwika smołowego, który czyni owies wpadającym w oczy, a ponadto domieszać niewielką ilość sacharyny.

Sporządzanie owsa ze strychniną jest rzeczą chemicznych fabryk, drogueryi i aptek*), często jednak zajmują się tem także stacye doświadczalne i rolnicze zakłady naukowe. W każdym razie kupować go należy tylko u firm godnych zaufania i z gwarancyą potrzebnej zawartości trucizny.

Ze względu na niebezpieczeństwo zatrucia odradza się najusilniej, by sami rolnicy zajmowali się sporządzaniem zboża strychninowego, nawet wtedy, jeśliby mieli możność otrzymania potrzebnych ilości strychniny.

Obliczono, że na ½ ha, czyli 1 morg zużywa się zwykle od ½ do 1 kg owsa strychninowego.

Zboża zatrutego nie należy wkładać w otwory mysie ręką, a to nie tylko ze względu na łatwość zatrucia, ale także dlatego, by myszy nie poczuły na ziarnie zapachu ludzkiego ciała. Do wkładania zatrutego ziarna używa się więc blaszanej łyżki zgiętej przez środek i przywiązanej do drążka w celu ułatwienia nasypywania ziarna do dziury.

Niekiedy używa się specyalnych rurek (Legeröhren), które ułatwiają nasypywanie ziarna łyżką i nie dopuszczają do rozsypania się ziarna naokoło dziury. Rurki te są nieco rozszerzone u góry, a u dołu mają zakończenie z drutu, które ułatwia wepchnięcie rury do otworu.

W niektórych krajach przepisy sanitarne zabraniają używania łyżek, a wtedy używa się zamkniętych zakładkowych aparatów, t. zw. karabinków mysich**). Karabinki takie napełnione wprawną ręką, **zamknięte** zapomocą pokrywki **i gotowe do użycia,** rozdaje się po gminach robotnikom, a ci mają już zadanie wysiewania trutek ułatwione, bo wprowadziwszy koniec karabinka do mysiej dziury, potrzebują tylko naciągnąć kurek, by

*) Strychninowe zboże można otrzymać u Dr. G. Heinera & Co. we Wiedniu, VI., Mollardgasse 69, po cenie niespełna 145 do 200 kor. za 100 kg przy zawartości 0·5 do 0·75% strychniny; u Ph. Rödera — Br. Raabe, Drogengrosshandlung), Wien, III., Stammgasse 2|4, po 150 kor. za 100 kg przy zawartości 0·5% strychniny; u F. Pezold & Süss, A. G. Drogengrosshandlung, Wien, I., Bräunerstrasse 5; wreszcie u V. Adlera, fabryka produkt. chem. w Oberlau koło Wiednia. Według otrzymanych przez stacyę informacyi strychninę można nabywać i podczas wojny.

**) Karabinki mysie można otrzymać n. p. u G. Stiftera we Wiedniu, I., Eschenbachgasse 10, i u F. Zimmera we Wiedniu IV., Wienstrasse 21; cena około 5 kor.

spowodować wysiew **bardzo niewielkiej** ilości ziarnek, nie dotykając sami w jakikolwiek sposób zatrutego zboża.

Należy unikać rozsypywania owsa ze strychniną po powierzchni ziemi, gdyż, oprócz myszy, przypadkowo mogą poginąć i inne zwierzęta, jak n. p. kury, dzikie ptactwo itp.

Trujące działanie strychniny występuje wkrótce po spożyciu zatrutego owsa, na czem polega wielka zaleta tej metody tępienia.

Handel owsa ze strychniną podlega rozporządzeniem ministeryalnym z dnia 21. kwietnia 1876, Dz. u. p. Nr. 60, odnoszącym się do handlu truciznami.

241.

E. Nr. 9030/16.

Uregulowanie bicia bydła.

Odnośnie do rozporządzenia c. i k. Jenerał-Gubernatora wojskowego z dnia 13. października 1916 Dz. rozp. № 79 (Dziennik urzędowy Nr. 16 Pkt. 203) zarządza się:

Rzeź wołów, cieląt, świń, baranów i kóz jest dopuszczalną wyłącznie tylko w rzeźniach przez c. i k. Komendę obwodową ustanowionych a to w Tomaszowie, Komarowie, Łaszczowie i Tyszowcach. Rzeź zwierząt oddzielnie od rzeźi dla potrzeb wojskowych ma się odbywać w poniedziałki, środy i piątki każdego tygodnia. W inne dni tygodnia mają być rzeźnie zamknięte.

Ilość zwierząt rzeźnych należy zredukować o 20% (n. p. było w miesiącu 50 szt. bydła i 100 szt. świń— to na podstawie niniejszego rozporządzenia można bić tylko 40 szt. bydła i 80 szt. świń).

W tym celu mają wszystkie rzeźnie w obwodzie tomaszowskim prowadzić **ewidencyę** (Vormerkung) **uskutecznionych rzeźi** w każdym miesiącu od 1. grudnia 1916 począwszy—którą to ewidencyą wraz z paszportami bitych zwierząt należy do 1. każdego miesiąca przedłożyć c. i k. Komendzie obwodowej.

Regulamin dla rzeźni w obwodzie tomaszowskim.

1. Bicie zwierząt w rzeźniach i budynkach na rzeź przeznaczonych ma się odbywać **w poniedziałki, środy i piątki** każdego tygodnia od godziny 8 do 12 przed południem, nadto od 2 do 5 popołudniu w Tomaszowie.

W innych dniach bić nie wolno.

2. Zwierzęta przyprowadzone na rzeź:

a) mają być oglądane przed rzezią i po rzeźi przez miejscowego oglądacza,

b) mają być zaopatrzone przepisanym paszportem,

c) mają być zaopatrzone potwierdzeniem zapłaconej taksy za użycie rzeźni względnie budynku do tego celu przeznaczonego.

Taksy wpływają do gminy.

W rzeźniach i budynkach na rzeź zwierząt przeznaczonych które dotąd nie mają wyznaczonej taksy, należy pobierać za użycie rzeźni 2 Kor. od sztuki bydła lub świni, a 1 Kor. od sztuki owcy lub kozy.

Za oględziny od sztuki bydła lub świni ma się pobierać 1 Kor. zaś od sztuki owcy lub kozy 50 hal.

Z końcem każdego miesiąca wypłaci Urząd gminny oglądaczowi zwierząt, za kwitem ostemplowanym, należytość za oględziny zwierząt.

3. Oglądacz nie zezwala na rzeź:

A) a) jeżeli warunki wymienione pod 1 i 2 nie są wystarczające,

b) jeżeli zwierzę jest chore, ciężarne w ostatnim miesiącu, pokąsane przez psa wściekłego lub bardzo wychudzone.

Oglądacz nie zezwala na konsumcyę mięsa.

B) a) jeżeli mięso posiada barwę szarą ciemnoczerwoną, czarną, lub jest galaretowato nacieczone,

b) jeżeli jest dotknięte gruźlicą, wągrami lub trychinami.

Mięso z jakiegokolwiek powodu nieprzydatne do spożycia, musi być zaraz zniszczone pod dozorem oglądacza. W tym celu posypuje się je wapnem lub polewa karbolem, naftą, a następnie zakopuje się na grzebowisku.

4. Gdy oglądacz uzna mięso za zdatne do spożycia, zaopatrzy je w takim razie plombą lub pieczęcią miejscową.

5. Celem dokładnego prowadzenia ewidencyi uskutecznionych rzezi mają oglądacze zwierząt przeprowadzać niespodziane urzędowe rewizye, aby przekonać się, czy pokątnie nie biją sztuk rzeźnych w celach zarobkowych.

6. W rzeźni i budynkach na rzeź przeznaczonych ma panować wzorowa czystość, a odpowiedzialnym za to jest oglądacz zwierząt.

7. Przekroczenia tych zarządzeń karane będą grzywną do 1000 koron lub aresztem do 3 miesięcy. Obok tej kary może być orzeczoną konfiskata mięsa i odebranie karty przemysłowej.

8. Zarządzenia te mają natychmiast moc obowiązującą.

Regulamin ten oprawny należy umieścić w budynkach rzeźnianych.

242.

E. Nr. 9815/16.

Jęczmień jako zboże chlebowe.

W myśl reskryptu Jen.-Gub. Wojsk. z 16. października 1916 E. V. Nr. 82922 zakazuje się odtąd bezwarunkowo skarmiania jęczmienia i zalicza się go

do gatunku zbóż szlachetnych, służących do wyrobu chleba.

Do skarmiania wolno odtąd używać jedynie owsa.

Porcyę owsa dla koni cywilnych obniża się do 1 3/4 kg owsa na dzień i konia.

Rozporządzenie to podaje się do ogólnej wiadomości z uwagą, że przekroczenia w tym względzie będą karane z największą surowością.

243.

E. Nr. 6752/16.

Wyrób berlaczy słomianych.

Do wszystkich Urzędów gminnych.

C. i k. Komenda obwodowa potrzebuje dla armii w polu większą ilość berlaczy słomianych.

Ludność robotnicza która obecnie przy pracach gospodarczych ma mniej zajęcia a z robotą tą jest obeznana ma możność dobrych zarobków.

Ceny za powyższe towary są następujące:

1. za 1 parę berlaczy słomianych z materyału producenta (własną słomą, deszczółkami do podeszew, szpagatem) od 3 K do 4 K.

2. za zrobienie jednej pary berlaczy słomianych z materyału dostarczonego przez Komendę od 50 h do 1 K 50 h.

Wzywam zatem Urząd gminny by ogłosił niniejsze rozporządzenie w tamtejszej gminie i zachęcał tamt. udność do zajęcia się wyrobem berlaczy słomianych z których mogą mieć pokaźny dochód.

Osoby któreby chciały się zająć wyrobem tych berlaczy zechcą się zgłosić jak najrychlej w kancelaryi tut. c. i k. Komendy obwodowej (Oddział handl.) gdzie otrzymają wzory berlaczy i poda im się bliższe warunki.

244.

E. Nr. 9891/16. PA.

Zajęcie garbnika.

Do wszystkich Urzędów gminnych.

Na podstawie rozporządzenia Wojskowego Jeneralnego Gubernatorstwa R. S. Nr. 86692/16 z 18. listop. b. r. zajmuje się wszelkie znajdujące się w garbarniach jakoteż u osób prywatnych zapasy kory dębowej i świerkowej, na potrzeby wojskowe i zapasy te należy zgłosić w c. i k. Komendzie obwodowej z podaniem nazwiska właściciela, jakości i ilości garbnika.

Do zakupna tego garbnika została upoważniona przez Wojskowe Jeneralne Gubernatorstwo, Fabryka dla wyrobów garbarskich Fa. Sputz i Lederer w Lublinie, Częstochowska 8.

Każde inne zużycie lub zakupno tego towaru przez garbarzy jest zabronione.

245.

E. Nr. 490/Sch. Ref. ex 1916.

Zaopiekowanie się Wójtów szkołami i nauczycielstwem.

Do wszystkich Wójtów gmin obwodu tomaszowskiego.

Już niejednokrotnie skonstatowała c. i k. Komenda obwodowa, że nauczyciele i nauczycielki zajęte w szkołach tutejszego obwodu, które zorganizowano na własną prośbę gmin, nie mają żadnego poparcia i żadnej opieki ze strony Wójtów gmin i Sołtysów poszczególnych wsi.

Brak należycie uporządkowanych budynków szkolnych, brak wewnętrznego urządzenia sal szkolnych i mieszkań nauczycielskich, brak drzewa opałowego a w końcu brak należytej usługi szkolnej są codziennem niedomaganiem szkół, wskutek których też nauka cierpieć musi.

Te ujemne spostrzeżenia są powodem, że c. i k. Komenda obw. widzi się spowodowaną wezwać pp. Wójtów, aby razem z Sołtysami wsi bezwarunkowo zajmowali się odtąd troskliwiej administracyjnymi sprawami szkół.

W pierwszem rzędzie mają wójtowie postarać się natychmiast o potrzebne zapasy drzewa opałowego dla wszystkich szkół w wójtowstwie a niemniej dołożyć starań, aby budynki szkolne były należycie zaopatrzone na zimę; dalej należy starać się, aby nauczyciele i nauczycielki z łatwością mogli nabywać w miejscu potrzebne artykuły żywności a w końcu należy zapewnić dla szkół potrzebną usługę.

Po otrzymaniu niniejszego rozporządzenia należy natychmiast wezwać Sołtysów do Urzędu gminnego a odczytując im treść zarządzeń należy wezwać ich do ścisłego zaopiekowania się szkołami w przyszłości.

Za wykonanie powyższego zarządzenia czyni się pp. Wójtów osobiście odpowiedzialnymi, zaś Sołtysi zostaną aresztem ukarani o ile do powyższych zarządzeń się niezastosują.

Powyższe rozporządzenie udziela się Zarządom szkół do wiadomości z poleceniem, aby ze sprawami potrzeb szkół, miejscowi nauczyciele i nauczycielki zwracali się do Sołtysów i Wójtów, zaś w razie potrzeby należy c. i k. Komendę zawiadomić o brakach.

246.

Obwieszczenie.

Do wszystkich Urzędów gminnych w obwodzie Tomaszowskim.

Pod groza grzywny 50 kor. przypomina się urzędom gminnym, aby w myśl rozp. z dnia 22 września 1916, L. 8014/P. A. przedkładali raporta miesięczne o stanie zdrowia zwierząt domowych.

247.

E. Nr. 9810/16.

Ług do prania z popiołu drzewnego.

Dający się odczuwać brak mydła, sody i ługu sodowego zmusza do jaknajwiększej oszczędności tychże materyałów. Zastąpić je może płyn, dający się uzyskać z popiołu drzewnego, który, jak wiadomo, zawiera wielki procent potażu.

W tym celu polewa się popiół drzewny w stosownem naczyniu drzewnianem lub żelaznem poczwórną mniej więcej ilością gorącej wody, przyczem, po należytem wymieszaniu, rozpuszcza się zawarty w popiele drzewnym potaż. Następnie przelewa się ten roztwór przez płótno, rozciągnięte w formie worka do cedzenia na ramkach drewnianych. Spływający czysty płyn dolewa się do wody przeznaczonej do prania, przez co potęguje się jej czyszczącą energię.

Do wody, przeznaczonej do prania, można także dodawać samego popiołu drzewnego, o ile tenże został spalony zupełnie na biało, przyczem osiąga się to, że oprócz rozpuszczającego się potażu usuwają także brud drogą mechanicznego działania stałe części składowe popiołu (podobnie jak proszek do prania).

Popiół węgla kamiennego nie nadaje się naturalnie do opisanego celu.

Ługu, sporządzonego w ten sposób, należy używać w jaknajszerszych rozmiarach.

Podaje się do ogólnej wiadomości.

248.

E. Nr. 9530/16.

Urząd gminny w Rachaniach.

Urząd gminny Rachanie przeniosł swoją siedzibę ze wsi Jozefówka do wsi Rachanie do domu pod Nr. 182.

C. i k. Komendant obwodu:

Baron Schenk pułkownik m. p.

Nakładem i drukiem c. i k. Komendy obwodowej w Tomaszowie.

142